УДК 821.111-93
Д 42

CASTLE IN THE AIR © Diana Wynne Jones, 1990
Cover art © 2023 Josee Shimazaki
Cover design © HarperCollins Publishers Ltd 2023

Діана Вінн Джонс

Д 42 Повітряний замок : повість. Вид. 2-ге, випр. / пер. А. Поритко. Львів : Видавництво Старого Лева, 2026. 336 с.

ISBN 978-966-448-749-5

На східному базарі торгує килимами юнак на ім'я Абдулла.

Якось йому до рук потрапив справжній скарб — килим-летун, який переносить його до красуні-принцеси. Юнак закохується в принцесу, однак його кохану викрадає грізний див, а на самого Абдуллу починають полювання слуги султана.

Карколомні пригоди Абдулли до останньої сторінки тримають у напрузі. А на читачів чекають приємні несподіванки і зустрічі з героями попередньої книги Діани Вінн Джонс «Мандрівний Замок Хаула», зокрема із Софі, чарівником Хаулом і вогняним демоном Кальцифером.

УДК 821.111-93

© Діана Вінн Джонс, текст, 1990
© Хосе Шімазакі, дизайн обкладинки, 2023
© Андрій Поритко, переклад, 2008
© Видавництво Старого Лева, українське видання, 2026

ISBN 978-966-448-749-5 (укр.)
ISBN 978-0-00-675530-2 (анг.)

Усі права застережено

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ,

У ЯКОМУ АБДУЛЛА СТАЄ ВЛАСНИКОМ КИЛИМА

Далеко на південь від Інгарійських земель, у Рашпутських султанатах, у місті Занзібі жив собі молодий торговець килимами на ім'я Абдулла. І, як це часто трапляється з торговцями килимами, був він зовсім небагатий. Батько не покладав на нього ніяких надій, а тому відписав йому у заповіті дуже небагато грошей. Батьківської спадщини вистачило тільки на скромний намет у північно-західному закутку Базару та на сякий-такий товар. Уся решта грошей і чудова крамниця з розкішними килимами у самісінькому центрі Базару відійшли до родичів першої батькової дружини.

Ніхто так і не пояснив Абдуллі, чому, власне, в нього розчарувався батько. Це якось було пов'язано з віщуванням, яке батько Абдулли почув зразу після народження сина. Одначе про що говорилось у цьому пророцтві, Абдулла не знав, а з'ясовувати — лінувався. Натомість ще навіть будучи зовсім малим, Абдулла часто нестримно фантазував, уявляючи, що би це могло бути. У мріях Абдулла бачив себе загубленим сином можновладного правителя — наприклад, ясновельможного князя, — із чого, звичайно, незаперечно випливало, що його батько насправді його батьком не був. Поринати у такі мрії — майже завжди — однаково, що будувати повітряні замки, Абдулла прекрасно це розумів. До того ж усі довкруги раз у раз повторювали, що він — викапаний батько. Дивлячись у дзеркало, він бачив, що не кажи, а таки вродливого парубка з подовгуватим лицем і орлиним носом, і йому думалося, що він таки справді як дві краплі води схожий на батька замолоду, з тією лише різницею, що в батька на той час уже були розкішні вуса, тоді як Абдулла ще й дотепер щоранку зішкрябував зі своєї верхньої губи шість волосків, щоправда, не втрачаючи надії на те, що вже незабаром їх суттєво побільшає.

Як на зло, всі навкруги раз у раз повторювали ще одну річ, а саме: що характер Абдулла успадкував від своєї матінки — другої дружини батька. Вона була жінка боязка, мрійлива, а відтак чомусь усі думали, що вона ну зовсім нікчемна. Щоправда, Абдулла цим майже не переймався.

Торговець килимами має відносно небагато можливостей виявити свою відвагу — що загалом Абдуллу дуже навіть влаштовувало. Отож намет у нього був хоч і невеличкий, але розташований доволі вдало: зовсім недалеко від Західних кварталів, де у величезних будинках, оточених розкішними садами, жили багатії. І, що ще краще, саме з цього боку на Базар зазвичай приходили майстри-килимарі, які прибували в Занзіб через пустелю на півночі. Звичайно, і майстри-килимарі, і багатії прямували до солідних крамниць у центральній частині Базару, однак біля намету молодого торговця килимами вони зупинялися напрочуд часто, тим більше, що цей молодий торговець кидався їм навперейми, надзвичайно чемно і неймовірно вишукано пропонуючи вкрай привабливі угоди та всілякі знижки.

А відтак Абдуллі доволі часто вдавалося купувати найкращі килими, поки їх ніхто не бачив, випереджуючи всіх інших торговців, і вигідно їх перепродавати. У вільний від купівлі-продажу час він сидів у своєму наметі, бив байдики та споруджував повітряні замки, і ці два заняття йому страшенно подобалися. Чесно кажучи, життя Абдулли затьмарювали тільки родичі першої батькової дружини, які раз на місяць незмінно навідувались у намет до молодого торговця килимами, щоби звернути його увагу на численні огріхи.

— Ти ж нічого не заощаджуєш зі свого прибутку! — розкричався на Абдуллу одного чудового доленосного

дня син брата першої батькової дружини Хакім (якого Абдулла недолюблював).

Абдулла пояснив, що коли йому вдається отримати прибуток, то на ці гроші він зазвичай купує гарний килим. Отож хоча він вкладає весь прибуток у товар, зате цей товар стає дедалі кращим. А на життя йому вистачає. Крім того, — адже він уже не раз казав про це батьковим родичам — більше йому наразі й не потрібно: він же іще не одружений.

— Але ти вже мав би бути одружений! — закричала сестра першої дружини батька Абдулли Фатіма (яку Абдулла недолюблював іще сильніше). — Я вже не раз казала і знову скажу: такому, як ти, молодикові вже пора би мати не менше двох дружин! — і оскільки просто висловитися з цього приводу Фатімі було замало, вона заявила, що цього разу особисто займеться пошуками дружин для Абдулли. Почувши це, Абдулла нажахано затремтів.

— Ну, а я тобі скажу, що чим коштовніший у тебе товар, тим певніше тебе пограбують, або й гірше: може статися пожежа, і тоді ти втратиш геть усе! Чи ти про це хоч думав? — пробурчав син дядька першої дружини батька Абдулли Ассіф (цього чоловіка Абдулла ненавидів сильніше, ніж перших двох, разом узятих).

Абдулла запевнив Ассіфа, що завжди спить у наметі, а зі світильниками поводиться вкрай обережно. На що Хакім, Фатіма й Ассіф — родичі першої дружини його

батька — всі разом похитали головами, поцокали язиками і вийшли з намету. Зазвичай це означало, що вони дали йому спокій на найближчий місяць. Абдулла полегшено зітхнув і знову поринув у свої фантазії.

До певного часу його мрії були продумані до найменших подробиць. У мріях Абдулла був сином могутнього князя, що жив у далекій східній країні, такій далекій, що в Занзібі навіть і не здогадувались про її існування. Але у два роки Абдуллу викрав лютий розбійник на ім'я Кабул Акба. У Кабула Акби був гачкуватий ніс, схожий на дзьоб хижого птаха, а в ніздрі він носив золоте кільце. Крім того, у нього був інкрустований сріблом пістоль, яким він погрожував Абдуллі, а в тюрбані полум'янів криваво-червоний самоцвіт, який давав його власникові понадлюдські властивості. Малий Абдулла так боявся Кабула Акби, що втік від нього в пустелю, де його і знайшов чоловік, якого він став називати своїм батьком. Щоправда, фантазії Абдулли не враховували того незаперечного факту, що батько Абдулли ніколи в житті не бував у пустелі: навпаки, він постійно повторював, що кожен, хто наважується вийти за межі Занзіба, безумовно, несповна розуму. Проте Абдулла чітко уявляв собі кожний страхітливий дюйм цього проходу пустелею: і як йому несамовито пекло у підошви, і як пересохло в роті, і як розболілися ноги, поки він не набрів на доброго торговця килимами. Між іншим, палац, звідки його викрали, він також бачив надзвичайно докладно: і тронний зал

із колонами, вимощений зеленим порфіром, і жіночу половину, і кухні; і все це вражало несказанною розкішшю. На даху палацу було сім куполів, критих кованим золотом.

Однак із часом мрії зосередилися в основному на принцесі, з якою Абдуллу заручили відразу після народження. Вона була не менш знатного роду, ніж сам Абдулла, і за роки його відсутності виросла у казкову красуню з правильними рисами лиця і з величезними темними очима, вкритими паволокою. Жила вона в палаці, такому ж розкішному, як і палац Абдулли. До палацу вела алея, уздовж якої височіли ангельської краси статуї, а вхід розташовувався за анфіладою із семи мармурових двориків, у кожному з яких струменів фонтан — що далі, то коштовніший і пишніший, починаючи від хризолітового й закінчуючи платиновим, інкрустованим смарагдами.

Але саме того дня Абдулла зненацька зрозумів, що все це не надто його влаштовує. Це почуття часто виникало в нього після візитів родичів першої батькової дружини. Йому раптом спало на думку, що пристойний палац повинні оточувати прекрасні сади. Сади Абдулла любив, хоча майже нічого про них не знав. В основному його знання про сади ґрунтувалися на парках Занзіба — з їхніми повитоптуваними газонами і нечисленними квітами. У цих парках Абдулла, шукаючи прохолоди, не раз проводив обідню пору, якщо міг собі дозволити заплатити сусідові, одноокому Джамалові, аби той доглянув за наметом.

У Джамала був лоток із печеним м'ясом — і за мідяк чи два він прив'язував перед входом до намету Абдулли свого пса. Абдулла розумів, що вифантазувати належний сад він не в змозі, але, оскільки абсолютно все, без винятку, було краще, ніж думати про двох дружин, яких намагалася знайти йому Фатіма, він поринав у мрії — а значить, у тінисту зелень, в напоєні пахощами глухі закапелки садів своєї принцеси.

Цього разу Абдулла також поринув у мрії — ну, майже поринув. Бо не встиг Абдулла добре замріятись, як його повернув до дійсності розкошланий високий і брудний чоловік із дуже потертим килимом.

— Чи купуєш ти килими на продаж, о нащадку великого роду? — злегка поклонившись, запитав незнайомець.

Як на того, хто хоче продати килим у Занзібі, де продавці й покупці спілкуються між собою якомога вишуканішою та квітчастою мовою, манери цього чоловіка були занадто сухі. Правда, Абдулла й без цього був надзвичайно сердитий, адже усі його мрії розсипалися на порох, не витримавши напору прикрої дійсності. Тому він стримано відповів:

— Так, я справді купую килими, о падишаху пустелі. Чи ти бажаєш щось купити в мене, жалюгідного торговця?

— Купити, о володарю купи циновок? — перепитав незнайомець.

Ніхто так і не пояснив Абдуллі, чому, власне, в нього розчарувався батько. Це якось було пов'язано з віщуванням, яке батько Абдулли почув зразу після народження сина. Одначе про що говорилось у цьому пророцтві, Абдулла не знав, а з'ясовувати — лінувався. Натомість ще навіть будучи зовсім малим, Абдулла часто нестримно фантазував, уявляючи, що би це могло бути. У мріях Абдулла бачив себе загубленим сином можновладного правителя — наприклад, ясновельможного князя, — із чого, звичайно, незаперечно випливало, що його батько насправді його батьком не був. Поринати у такі мрії — майже завжди — однаково, що будувати повітряні замки, Абдулла прекрасно це розумів. До того ж усі довкруги раз у раз повторювали, що він — викапаний батько. Дивлячись у дзеркало, він бачив, що не кажи, а таки вродливого парубка з подовгуватим лицем і орлиним носом, і йому думалося, що він таки справді як дві краплі води схожий на батька замолоду, з тією лише різницею, що в батька на той час уже були розкішні вуса, тоді як Абдулла ще й дотепер щоранку зішкрябував зі своєї верхньої губи шість волосків, щоправда, не втрачаючи надії на те, що вже незабаром їх суттєво побільшає.

Як на зло, всі навкруги раз у раз повторювали ще одну річ, а саме: що характер Абдулла успадкував від своєї матінки — другої дружини батька. Вона була жінка боязка, мрійлива, а відтак чомусь усі думали, що вона ну зовсім нікчемна. Щоправда, Абдулла цим майже не переймався.

Торговець килимами має відносно небагато можливостей виявити свою відвагу — що загалом Абдуллу дуже навіть влаштовувало. Отож намет у нього був хоч і невеличкий, але розташований доволі вдало: зовсім недалеко від Західних кварталів, де у величезних будинках, оточених розкішними садами, жили багатії. І, що ще краще, саме з цього боку на Базар зазвичай приходили майстри-килимарі, які прибували в Занзіб через пустелю на півночі. Звичайно, і майстри-килимарі, і багатії прямували до солідних крамниць у центральній частині Базару, однак біля намету молодого торговця килимами вони зупинялися напрочуд часто, тим більше, що цей молодий торговець кидався їм навперейми, надзвичайно чемно і неймовірно вишукано пропонуючи вкрай привабливі угоди та всілякі знижки.

А відтак Абдуллі доволі часто вдавалося купувати найкращі килими, поки їх ніхто не бачив, випереджуючи всіх інших торговців, і вигідно їх перепродавати. У вільний від купівлі-продажу час він сидів у своєму наметі, бив байдики та споруджував повітряні замки, і ці два заняття йому страшенно подобалися. Чесно кажучи, життя Абдулли затьмарювали тільки родичі першої батькової дружини, які раз на місяць незмінно навідувались у намет до молодого торговця килимами, щоби звернути його увагу на численні огріхи.

— Ти ж нічого не заощаджуєш зі свого прибутку! — розкричався на Абдуллу одного чудового доленосного

дня син брата першої батькової дружини Хакім (якого Абдулла недолюблював).

Абдулла пояснив, що коли йому вдається отримати прибуток, то на ці гроші він зазвичай купує гарний килим. Отож хоча він вкладає весь прибуток у товар, зате цей товар стає дедалі кращим. А на життя йому вистачає. Крім того, — адже він уже не раз казав про це батьковим родичам — більше йому наразі й не потрібно: він же іще не одружений.

— Але ти вже мав би бути одружений! — закричала сестра першої дружини батька Абдулли Фатіма (яку Абдулла недолюблював іще сильніше). — Я вже не раз казала і знову скажу: такому, як ти, молодикові вже пора би мати не менше двох дружин! — і оскільки просто висловитися з цього приводу Фатімі було замало, вона заявила, що цього разу особисто займеться пошуками дружин для Абдулли. Почувши це, Абдулла нажахано затремтів.

— Ну, а я тобі скажу, що чим коштовніший у тебе товар, тим певніше тебе пограбують, або й гірше: може статися пожежа, і тоді ти втратиш геть усе! Чи ти про це хоч думав? — пробурчав син дядька першої дружини батька Абдулли Ассіф (цього чоловіка Абдулла ненавидів сильніше, ніж перших двох, разом узятих).

Абдулла запевнив Ассіфа, що завжди спить у наметі, а зі світильниками поводиться вкрай обережно. На що Хакім, Фатіма й Ассіф — родичі першої дружини його

батька — всі разом похитали головами, поцокали язиками і вийшли з намету. Зазвичай це означало, що вони дали йому спокій на найближчий місяць. Абдулла полегшено зітхнув і знову поринув у свої фантазії.

До певного часу його мрії були продумані до найменших подробиць. У мріях Абдулла був сином могутнього князя, що жив у далекій східній країні, такій далекій, що в Занзібі навіть і не здогадувались про її існування. Але у два роки Абдуллу викрав лютий розбійник на ім'я Кабул Акба. У Кабула Акби був гачкуватий ніс, схожий на дзьоб хижого птаха, а в ніздрі він носив золоте кільце. Крім того, у нього був інкрустований сріблом пістоль, яким він погрожував Абдуллі, а в тюрбані полум'янів криваво-червоний самоцвіт, який давав його власникові понадлюдські властивості. Малий Абдулла так боявся Кабула Акби, що втік від нього в пустелю, де його і знайшов чоловік, якого він став називати своїм батьком. Щоправда, фантазії Абдулли не враховували того незаперечного факту, що батько Абдулли ніколи в житті не бував у пустелі: навпаки, він постійно повторював, що кожен, хто наважується вийти за межі Занзіба, безумовно, несповна розуму. Проте Абдулла чітко уявляв собі кожний страхітливий дюйм цього проходу пустелею: і як йому несамовито пекло у підошви, і як пересохло в роті, і як розболілися ноги, поки він не набрів на доброго торговця килимами. Між іншим, палац, звідки його викрали, він також бачив надзвичайно докладно: і тронний зал

із колонами, вимощений зеленим порфіром, і жіночу половину, і кухні; і все це вражало несказанною розкішшю. На даху палацу було сім куполів, критих кованим золотом.

Однак із часом мрії зосередилися в основному на принцесі, з якою Абдуллу заручили відразу після народження. Вона була не менш знатного роду, ніж сам Абдулла, і за роки його відсутності виросла у казкову красуню з правильними рисами лиця і з величезними темними очима, вкритими паволокою. Жила вона в палаці, такому ж розкішному, як і палац Абдулли. До палацу вела алея, уздовж якої височіли ангельської краси статуї, а вхід розташовувався за анфіладою із семи мармурових двориків, у кожному з яких струменів фонтан — що далі, то коштовніший і пишніший, починаючи від хризолітового й закінчуючи платиновим, інкрустованим смарагдами.

Але саме того дня Абдулла зненацька зрозумів, що все це не надто його влаштовує. Це почуття часто виникало в нього після візитів родичів першої батькової дружини. Йому раптом спало на думку, що пристойний палац повинні оточувати прекрасні сади. Сади Абдулла любив, хоча майже нічого про них не знав. В основному його знання про сади ґрунтувалися на парках Занзіба — з їхніми повитоптуваними газонами і нечисленними квітами. У цих парках Абдулла, шукаючи прохолоди, не раз проводив обідню пору, якщо міг собі дозволити заплатити сусідові, одноокому Джамалові, аби той доглянув за наметом.

У Джамала був лоток із печеним м'ясом — і за мідяк чи два він прив'язував перед входом до намету Абдулли свого пса. Абдулла розумів, що вифантазувати належний сад він не в змозі, але, оскільки абсолютно все, без винятку, було краще, ніж думати про двох дружин, яких намагалася знайти йому Фатіма, він поринав у мрії — а значить, у тінисту зелень, в напоєні пахощами глухі закапелки садів своєї принцеси.

Цього разу Абдулла також поринув у мрії — ну, майже поринув. Бо не встиг Абдулла добре замріятись, як його повернув до дійсності розкошланий високий і брудний чоловік із дуже потертим килимом.

— Чи купуєш ти килими на продаж, о нащадку великого роду? — злегка поклонившись, запитав незнайомець.

Як на того, хто хоче продати килим у Занзібі, де продавці й покупці спілкуються між собою якомога вишуканішою та квітчастою мовою, манери цього чоловіка були занадто сухі. Правда, Абдулла й без цього був надзвичайно сердитий, адже усі його мрії розсипалися на порох, не витримавши напору прикрої дійсності. Тому він стримано відповів:

— Так, я справді купую килими, о падишаху пустелі. Чи ти бажаєш щось купити в мене, жалюгідного торговця?

— Купити, о володарю купи циновок? — перепитав незнайомець.